

Objava vsak dan razen nedelj in praznikov.
—
Issued daily except Sunday and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni prostor: 2657 So. Lawrence Ave.
Lawndale, Cal.
Office of Publication: 2657 So. Lawrence Ave.
Telephone Lawndale 4685

LETO—YEAR XVII. Cena lista \$5.00. Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.
Chicago, Ill., torek, 23. decembra (Dec. 23), 1924. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 301.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

STARINSKI VODITELJI LOVIJO 'KRIVOVERCE'.

TAKO PREGANJANJE ŠKODI DELAVSKEMU GIBANJU.

Ampak voditelji ne dajo za take stvari nič.

Minneapolis, Minn. — Zdi se, da se ravno to dogodi v delavski strokovni organizaciji, kar je Charles Bradlaugh doživel pred petdeset leti v angleškem parlamentu. Saj razmere v Minneapolisu strokovni in delavski zbornici so zdaj take, ki dopuščajo tak zaključek.

Eksekutiva Ameriške delavske federacije je skozi več let s različnimi disciplinarnimi sredstvi uganjala minneapolisko delavsko centralo. Izrečene so bile celo grožnje, da avtomatično izgubi poslovovnico. Zdaj se pa zdi, da bo delavska centrala sama izključila delavske bojovnike, ki so člani delavske stranke.

Pod pritiskom eksekutive je centrala odglasovala, da izključi iz svoje srede delegate, ki so člani delavske stranke, ali drugih radikalnih organizacij, ali če so združeni s njimi.

Nato je odglasovala, da se bo direktno in nedirektno ravnala po smernicah Ameriške delavske federacije. Pod nobenim pogojem ne bo dovolila revulucionarnih smernic.

Tretjič je odglasovala na priporočilo odseka, kateremu naenajst R. D. Cramer, urednik časopisa "Labor Review", svojo glasilo, da izključi iz svoje srede delegata, ki je član delavske stranke.

Žrtve je C. A. Hathaway, zastopnik podružnice delavske organizacije št. 91, ki je poznan med železniškimi delavci kot agitator za združenje železniških delavcev v skupni organizaciji in precejšnjo moč v minneapoliski farmarski delavski stranki.

Strojniki so izvolili Hathawayja za zopet delegata.

Charles Bradlaugh je bil šestkrat izvoljen v angleški parlament, preden so mu dovolili zasedati sedež v njem, ker ni hotel izjaviti navadne prisige, češ, da je ateist. Ako bo delavska centrala zopet izključila Hathawayja, tedaj prične tak boj v Ameriški delavski federaciji, kot ga je doživel Bradlaugh v angleškem parlamentu.

Uradno glasilo organiziranih delavcev v Hibbingu je "St. Louis County Independent". Ta list komentira: "Strokovno organizirani delavci v Hibbingu opazujejo, kako konča ta boj med oficiozno in bojevitimi unionisti v Minneapolisu in mnogi sodijo, da bo trpelo delavsko gibanje v državi, ako bojevitost izrine iz organizacije."

Drugi sodijo, da se doseže velika uspeha podukom kot pa s izključevanjem neželjenih delegatov.

PRESTAR JE BIL ZA DELO.

In izvršil je samomor.

Chicago, Ill. — Odigral se je zgodnji dogodek, ki pove, kako financa urejena sedanja človeška družba. Henry Kuba, star sedemdeset let, stanujoč na št. 727 Zaprada, eden in dvajsete ulice, bil je član klub dvajset visoki starosti. Kjer je vprašal za delo, so mu odgovorili, da je prestar. Starost je to iskanje dela končno postalo zaporno. Življenje mu je postalo presedati. Živ ni mogel v delovno mesto, tako si je starost preravnal na rokav. Prepeljal se ga je v bolnico, kjer je kmalu umrl. Tako usoda čaka starega delavca, ki je bil svoje življenje pošten in svojim delom drugim gromadno premoženje. Delal bi še rad, delavsko star, pa ga niso nikjer marali.

VRHNE.

Chicago in okolice: V sredo je bilo oblačno in snežno. Povečana temperatura v zadnjih dneh 10 nad ničlo. Solnce izhaja ob 7.15, zaide ob 4.22.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Gompers je razdelil ženo, drugim je pa zapustil \$30,000.

Železniški magnati so proti povišanju mezde.

Starinski delavski voditelji preganjajo "krivo-verce".

Prva delavska banka je izplačala dividendo.

Jugoslavija.

Jugoslovanska vlada taji, da je organizirala revolto v Albaniji.

Ninčić je odšel v Pariz in London, da seznani entento s načrtom za balkanski protikomunistični blok.

Po svetu.

Anglija je posvarila Jugoslavijo, naj drži roke proč od Albanije.

Albanija je obtožila Jugoslavijo pred ligo narodov, da je dala vstajem kanone, avtomobile in ruske bele čete.

Mussolini predlaga nove volitve na spomlad.

Herriot morda reši vladno krizo v Nemčiji.

Sovjetski poslanik v Parizu je odkril tajni pakt za razdelitev Turčije.

Gompers je zapustil \$30,000.

Toda vdovi ni dal skoraj nič in žena grozi, da pojde na sodišče.

Washington, D. C., 22. dec. — Gompersov testament, ki je bil najden v soboto v jekleni shrambi v glavnem stanu Ameriške delavske federacije, kaže, da je Gompers zapustil okrog \$30,000 vrednosti premoženja. V gotovini je imel \$10,000, drugo je pa bila in stavbišče.

Gompers je zapustil brez maloga vse svoje imetje dvema sinovima in dvema vnukinjama v enakih deležih. Šestim organizacijam — med katerimi sta A. F. of L. in tobačna unija, katere član je bil on — je zapustil po sto dolarjev vsaki s namenom, da kupijo ameriško zastavo za ta denar.

Svoji drugi ženi, s katero je bil poročen pred štirimi leti, je pa zapustil "le toliko kolikor dovoljuje zakon." Tako se namreč glasi Gompersovo lastnoročno pripomba na oporoki. Najdeni sta bili dve oporoki. Prva, ki je bila narejena 21. septembra 1921., daje vse premoženje ženi. Gompers pa je 8. novembra 1924., torej približno mesec dni pred svojo smrtjo, zapisal preko te oporoke: "Z današnjim dnevom preključujem in razveljavljam to oporoko". Istega dne je naredil drugo, v kateri — kot je gori omenjeno — zapušta ženi le toliko kolikor ji mora zapustiti po postavi. Vse to kaže, da je Gompers zadnje dni nekaj spril s svojo ženo.

Gompersova vdova je v soboto izjavila po svojem odvetniku, da ne podpisuje oporoke in da najbrž pojde na sodišče iskat svojih pravic.

SESTRADANE SRNE NISO KOTILE UBOGATI.

Gonja je končala brez uspeha.

Flagstaff, Arizona. — V narodni šumi Kaibah strada na tisoče srn. Odločili so se, da gonijo te srne na boljše pašo. Dela se je lotil živinorej George McCormick. Zbral je veliko krovjih pastirjev in Indijancev, da kovane srne na drugo stran Grand Canyona, po katerem teče reka Colorado.

Ko so pričeli s delom, jih je zavaljel hud snežni vihar. Srne so se razpršile na vse strani in vsako delo je bilo zastoj. Z gorake planjave so videli komaj tisoč srn, druge so se pa porazgubile. Vrnili so se upehani in odločili so se, da ob drugi priliki zopet poskušajo svojo srečo.

ČIKAŠKE VESTI.

— Slavnostna otvoritev dvorane S. N. P. J. zadnjo nedeljo je izpadla nadvse sijajno. Preko tisoč republikanov je posetilo novi dom članstva naše jednote. Podrobno o tem prinesemo v jutranji (srednji) številki.

ŽELEZNIŠKI KRALJI PROTI VIŠJI MEZDI.

PRAVIJO, DA SE MORA POVIŠATI VOZNA, AKO SE POVIŠAJO MEZDE.

Železničarji pa izvršujejo vedno več dela.

Chicago, Ill. — Železniški magnati so solidarni, kadar gre za njih koristi. Pet in štirideset zapadnih železniških družb je poslalo železniškemu delavskemu odboru ugovor proti povišanju mezde, ki ga je odbor dovolil kurjačem in strojevodjem južne pacifične železnice. Železniški ravnatelji naglašajo, ako se povišanje mezde vzdrži, da bo treba povišati vozno.

Dalje navajajo, da je bilo povišanje mezde izsiljeno, ker so kurjači in strojevodje grozili s stavko. Gospodje ravnatelji se niti ne zavedajo, da je njihov ugovor tudi izsiljevanje. Kaj pa je to drugega, kot navadna grožnja, ako železniški ravnatelji pravijo, da se bo vozna povišala, ako se poviša mezda kurjačem in strojevodjem?

Medtem ko se železniški ravnatelji obnašajo kot veliki siromaki, pa Ameriško železniško društvo iz Washingtona poroča, da so železničarji s manj železniškim materijalom kot lani v mesecu oktobru izvršili več dela.

Poročilo pravi, da je letos vsak tovorni vlak sestavljen povprečno iz 48.3 voz, lani pa le iz 41.3. Vsak vlak je povprečno prepeljal 770 ton težo. Lani pa le 722. Povprečna hitrost tovornega vlaka je bila 11.4 milj na uro. Torej je bila hitrost veliko večja kot v letu 1923 in 1920.

Železničarji so prepeljali več blaga s manj vozi in s večjo hitrostjo kot v prejšnjem letu, ampak magnati niso zadovoljni, ako ti isti, ki so to delo izvršili, zahtevajo povišanje mezde zaradi več izvršenega dela. Oni zahtevajo to nad vrednost, ki so jo ustvarili železničarji, za železniške delničarje, ki niso izvršili nobenega dela in je znano, da je železniškega kapitala precej zvođenega. To pomeni, da je bilo izdanih veliko delnic, za katere ni bil vložen denar.

Herriot reši nemško vladno krizo?

Baje je ponudil hitro izpraznitev Porurja, če bo na krmilu v Berlinu protimonarhistična vlada.

Berlin, 22. dec. — Politična senzacija dneva je poročilo, da je premijer Herriot namignil Nemčiji, da Francija izprazni Porurje prej kot pa je določeno v pogodbi, če pridejo republikanske stranke v vlado v Berlinu. Poročilo seveda ni potrjeno, ima pa namen, ugledati pot koalicijske srednjih strank, ki so protimonarhistične. Ampak taka koalicijska je nemogoča brez socialistov.

MENDELL PRIDE ŠE ENKRAT PRED POROTNIKE.

Obravnava se vrši dne 6. januarja.

Chicago, Ill. — Občinski svetovalec Joseph Mendell pride pred porotnico zopet dne 6. januarja na obtožbo, da je priredil dne 30. oktobra t. l. v Češko-ameriški dvorani nemoralno predstavo. Pri prvi obravnavi se porotniki niso zdeli nič pravorek. Šest se jih je izreklo, da je kriv, šest pa, da je nekriv.

Ako ga porotniki spoznajo krivim, lahko dobi eno leto poboljšanje in dve sto dolarjev denarne globe.

DVA RUDARJA UBITA.

Calumet, Mich. — Dva rudarja sta bila ubita in štirje ranjeni, dva težko, ko se je nanje zrušila plast kamenja v bakrenem rudniku Wolverine zadnjo soboto zvečer. Ubita rudarja sta John Oswald in John Johnson.

Angleška delegacija poroča ugodno o Rusiji.

Delegacija poroča o velikem industrijskem, socialnem in ekonomskem napredku v sovjetskimi republikah.

London, 22. dec. — Delegacija Kongresa strokovnih unij v Angliji, ki je posetila sovjetsko Rusijo s namenom, da prouči ondoinne razmere, se je te dni vrnila v London in objavila poročilo, ki je zelo ugodno za sovjetce. Delegacija je našla velik industrijski, socialni in ekonomski napredok v Rusiji pod sovjetskim režimom.

Torijski listi so jezni radi tega poročila in napadajo delegacijo, češ, da dela propagando za boljševizem.

Veliki načrti za javna dela v Chicagu.

MESTNA OBLAST JIH NAMELJA IZVESTI S RAZPISANJEM OBVEZNIC.

Rabila bo 98 milijonov.

Chicago, Ill. — Občinski svet čikaškega mesta se pripravlja na velika javna dela, kakoršnih še menda ni bilo v Chicagu, niti v katerem drugem vele mestu. Zadržujejo jo pa seveda velike potrebne vsote denarja, ker po načrtih za razne občinske stavke in naprave bo potrebnih 98 milijonov dolarjev. Taka vsota za javna gradnja še ni bila nikdar odobrena. Pri svetovni razstavi v Chicagu je bilo porabljenega za javna dela komaj 18 milijonov, ali pri prekopavanju odvodnega kanala tudi ne več kot 27 milijonov in še ti dve vsoti so smatrani za nekaj višek. Največ javnega dela, ki bo izvršeno s določeno vsoto, bo izvršeno med Grantovim in Jacksonovim parkom pri jezeru.

Da dobi denar, namerava občinska oblast razpisati dvojne obveznice, ki so po ustavi dovoljene, da smejo biti izdane največ proti pet odstotni vrednosti naprav. Občinski svet namerava vprašati zakonodajo za olajšavo v tem oziru. Ako bo izdano dovoljenje za osnovo dela v čikaškem mestu, se bo delo pričelo takole:

Dovoljena vsota za bonde se podvoji na \$178 milijonov, s čimer bo mesto pridobilo šestega 98 milijonov, kar bo zadostna vsota, da bo lahko šlo dalje pri gradnji. Ampak čikaško mesto ima že izdanih veliko vsoto bondev in tako, ako bo res razprodalo, kar jih ima sedaj v nertu, bo šlo za dva milijona preko meje, kot je v Chicagu določeno po postavi.

Po mnenju občinskih uradnikov, ki delajo na stvari, potrebuje Chicago najmanj 48 milijonov za dokončanje cest Ogden, Western in Ashland ter Robey, kjer je delo še začet.

Poleg tega pa občinski svet tudi gleda za tem, da pomnoži mestne dohodke. Sedaj je mestna davčna lestvica po \$1.85, katere pa je bila določena samo za gotovo dobo. Če zakona ne bodo zopet potrdili, bo davčna lestvica za mesto padla na \$1.48. Lestvico vsekakor hočejo zvišati.

UBITA ZA 985 PRIHRANKOV.

Chicago, Ill. — 47-letna delavka Lena Forsender je hranila in s trudom prihranila \$25, katere je zaklenila v kovček. V nedeljo pa so jo našli mrtvo v njenem stanovanju, kovček pretaknjen in iz njega izmaknjenih \$25, kateri so vodili zločince do grdega umora. Vsi znaki na pohištvo so kazali, da se je žena borila s tolovajem, ki mu je za slednjim podlegla pod težkimi udarci. Ropar in ubojnik jo je še zveval pri nogah, čeprav je bila že mrtva. Udarec po njeni glavi je bil smerten in tako strasen, da se je kri pocedila po stenah male sobice.

Lena Forsender je bila vdova in je pred dnevi pripomnila sosedu, da ima prihranjenega okoli \$25, potem ko se je rešila vseh dolgov, ki so bili nastali s pogrebom njenega moža, ki je umrl pred štirimi meseci. Otrok ni imela, zato je hodila pomivat po de v mesto. O zločinu ni sledu.

Jugoslavija obtožena pred ligo.

Albanija pravi v obtožnici, da je Jugoslavija pripravila napad na njeno ozemlje in posodila Zoguju topove, avtomobile, strelivo in Vranglove bele čete. Jugoslovanski poslanik v Parizu zanika dolžitve. Svet lige narodov bo mogoče obravnaval obtožbo na izredni seji. Izjava albanskega zunanjega ministra.

London, 22. dec. — Angleška vlada je danes poslala sosedom Albanije noto s pozivom, naj bodo nevtralni glede notranjih homati v Albaniji. Vlada zanika vest, da so angleške bojne ladje odpule pred Drač.

Pariz, 22. dec. — Jugoslovansko poslanstvo v Parizu je danes v imenu svoje vlade kategorično zanikalo obtožbo, da Jugoslavija vodi revolto v Albaniji. Izjava se glasi, da se Jugoslavija čisto nič ne vmešava v notranje zadeve Albanije in da smatra neodvisnost Albanije kot najboljšo jamstvo za mir na Balkanu. Poslanik pravi, da sedanji nemiri v Albaniji izvirajo iz boljševiške agitacije.

Zeneva, Švica, 22. dec. — Dr. B. Blinšti, stalni albanski zastopnik v Ženevi, je večer objavil celo vrsto komunikacij, v katerih utemeljuje apel albanske vlade na ligo narodov za intervencijo.

Blinšti odprto obtožuje Jugoslavijo, da je invadirala Albanijo in albanske ljudstvo, ki ne mara revolte, se je dvignilo s orožjem v roki proti invaderju. Na podlagi poročil iz Tirane je Jugoslavija posodila Ahmed Zogu beju topove in dala mu je na razpolago Vranglove ruske bele čete, ki se vedno gostujejo na njenih tleh.

Eno albansko poročilo se deloma glasi: "Topovi in strojnice, zaplenjene na naši meji, imajo znake jugoslovanske armade. Ves transport streliva in splošnega vojnega materijala, s katerim so opremljene vstake čete, so vrši jugoslovanskimi avtomobili."

Svet lige narodov bo morda imel izredno sejo glede albanske note za intervencijo. Zadeva je zelo kritična. Jugoslavija in Albanija sta članici lige in obe morata biti zaslišani po ustavi lige.

London, 22. dec. — Brzojavka iz Rima se glasi, da je albanska vlada na temelju poročila iz Tirane odredila, da mora ruski sovjetski poslanik Krakovjecki, ki je zadnji teden dopel s štabom šestih oseb v Tirano, zapustiti Albanijo. Vrok ni naveden.

Belgrad, Jugoslavija, 22. dec. — Albanski poslanik je v soboto vročil jugoslovanski vladi noto, v kateri albanska vlada škofa Noli-ja obtožuje Jugoslavijo, da financira in drugače podpira Ahmed Zogu-jevo vstajo. Jugoslavija je obtožena, da je Pašičeva vlada pripravila revolto in opremila prišleke Zogu-ja s orožjem in strelivom v svojih tleh. Zbirališče vstavev je v Prizrenu na srbskih tleh.

Belgradski listi še vedno poročajo o zmagah Zogu-jevih vstavev.

Tirana, Albanija, 22. dec. — Uradno poročilo pravi, da so albanske demokratične čete reokupirale Kruno blizu Dibre. Vstaji so pustili v mestu eden top in več strojnice, ki so bile lastnina jugoslovanske armade. To je nadaljni dokaz, da je Jugoslavija organizirala Zogu-jevo protirevolucijo. Zmaga v Kruni je precej olajšala stališče vlade. V teku je splošna mobilizacija prostovoljcev in dežela je pod prekim sodom. Fan Noli-jeva vlada ima okrog 5000 mož na raznih frontah.

Sulejman Delvina, albanski minister za zunanje stvari, je v soboto izjavil sledeče:

"Jugoslavija je namenoma odredila sedanji napad na Albanijo v svrhu, da prepreči konsolidacijo Albanije in da albansko vprašanje ostane akutno ter nerešeno. To je staro balkansko intrigiranje, ki preti miru na Balkanu v bodočnosti kakor je v prelosti. Vlada je prejela informacije, da se je Ahmed Zogu bej (bivši ferdalni ministrski predsednik) pripravljal na napad s pomočjo srbskih in črnogorskih najemnikov

Balkaneki protisovjetski blok.

Ninčić je posetil Pariz in London v interesu nove protikomunistične alijance. — Komunistične demonstracije v Berlinu in Parizu.

Belgrad, Jugoslavija, 22. dec. — Dr. Momčilo Ninčić, jugoslovanski zunanji minister, se nahaja v Parizu. Svrha njegove misije je, obvestiti Herriotovo vlado, da imajo Jugoslavija, Bolgarija, Grčija in Turčija načrt za balkanski protikomunistični blok. Z isto misijo gre Ninčić tudi v London.

Berlin, 22. dec. — Okrog 60,000 komunistov je večer priredilo veliko demonstracijo v Berlinu ob priliki prihoda Ericha Muehsama, komunističnega voditelja, katerega je bavarska vlada pravkar izpustila iz ječe, v kateri je sedel pet let. Muehsam je bil pozdravljen kot proletarski mučenik. Med demonstracijami je prišlo do spopadov s policijo in okrog sto oseb je bilo pogašenih in več ali manj ranjenih v almi gneči.

Pariz, 22. dec. — Več ko 3000 pariških komunistov je večer priredilo demonstracijo v predmestju Butte Chapeau Rouge, kjer so demonstrirali proti gibanju francoskih fašistov in za splošno amnestijo. Demonstracije so izpadle mirne, daš je bilo vse polno žandarjev v predmestju.

Mussolini se bo poskušal poraziti.

Predložil je zbornice, naj odredi nove volitve v prihodnjem marcu po starem volilnem redu.

Rim, 22. dec. — Premijer Mussolini je presenetil svoje pristale fašiste kakor tudi opozicijo, toda zadržal se je za hip, ko je v soboto predložil v zbornici predloga, ki se glasi, naj zbornica dne 3. januarja zaključi, da se sedanji volilni sistem zavrže in uveljavi prihodnjem marcu. Prejšnji volilni sistem v Italiji je bil proporen sistem.

Mussolinijeva predloga je nenkrat vrgla zbornica iz tira in začela se je burna diskusija. Mnogi fašisti niso niti malo zadovoljni s to Mussolinijevim potezo, ker slutijo gotov poraz fašizma, če bodo volili volili po starem redu.

Opozicija je takoj izjavila, da Mussolini vidi padee svojega režima v bližnji bodočnosti, in zato raje vidi poraz na volitvah kakor pa v revolti.

ter interniranih Vranglovih vojakov. Da so bile informacije resnične, potrjujejo sedanji vpadi čez našo severno, vzhodno in južno mejo. Tolpe, oborožene s strojnimi in topovi, so istočasno invadirale Albanijo od treh strani. Kjerkoli so naše čete odbile te tolpe, so se tolpači umaknili nazaj v Jugoslavijo, kjer so našli zavetje. Dolžnost Jugoslavije je, da razoroži in internira te ljudi kakor amo mi storili s macedonskimi komitaci, ki so v Albaniji intrinirali proti Srbom; ker pa Jugoslavija tega ne stori, moramo sklepati, da so vstaki njeni zavestniki ali najemniki. Imamo več tisoč mož pripravljenih za odhiti napadalcev. Upamo, da bo cela stvar likvidirana v desetih dneh. To sploh ni nobena notranja vstaja, temveč napad od zunaj. V tem smislu smo obvestili stvari ameriškega poslanika in druge inosemske zastopnike v Tirani ter ligo narodov."

Radi nenravnosti obsojen
plan. — Kaplan F. L. iz Slov. ka-
rie je bil pred mariborskim okro-
nim sodiščem obsojen na 14 dni
zapore radi prestopka proti javni
moralnosti. Kaplan pa še dalje o-
praviča službo boljšega namestni-
ka in je hud klerikalni agitator.

Požar v Mošnjah pri Radovljici.
— V noči od 1. na 2. t. m. je iz-
bruhnil na hlevu posestnika Josi-
pa Valjavca v Mošnjah pri Ra-
dovljici požar. Ogenj se je razši-
ril tudi na hišo, ki pa so jo doma-
ši gasilci in sosedji po težkem tru-
du deloma rešili. Tudi sosednje
vase so se odlikovale pri pomoči.
Živino so še pravočasno rešili.
Škoda je velika. Ogenj je najbrž
še podtaknila zlobna roka.

Razne vesti.

RADIO NAJ SLUŽI BOLJŠIM PROGRAMOM.

Glasni "jazz" naj se odpravi, zahteva Herbert Hoover.

Washington, D. C. — Trgovin-
ski tajnik Herbert Hoover se je
opredelil nad radio, oz. na progra-
m, ki jih pošiljajo po radiju.
Radijska industrija ne more ži-
veti na brezkončni diliji "jaz-
za", je rekel v intervjuju glede
industrialne v bodoče.

Na Anglijskem imajo na radio
peljan davek, ki ga vlada dobi-
ka s pomočjo licenc na radio. V
tem oziru je rekel Hoover, da v
njem deli nikdar ne sme priti do
prejete.

Pe mnenju trgovinskega tajni-
ka bi moral biti izvoljen odbor,
kateri naloga bi bila nadzoro-
vati ter pripravljati programe,
da se plačevati službo umetni-
ka, ki bi igrali ali pa peli na
radijskih oddajnih postajah. On
pravi: "Res je nemogoče nareko-
vati, kaj naj pošiljajo po radiju,
kaj pa je tudi, da ne moremo
opeti večnega "jazz".

Radio postaja bolj važen v živ-
ljenju z vsakim dnem. Zato je tu-
j potrebna, da pričnejo prihaja-
ti v zrak izboljšane stvari, ker od
tega je tudi odvisno, kako se bo
na industrija izboljšala.

SOVJETSKI POSLANIK OD-
KRIL CARISTIČEN DOKU-
MENT.

Krasin je objavil pakt med Fran-
cijo in carsko Rusijo glede raz-
delitve Turčije.

Paris, 22. dec. — Leonid Kra-
sin, ruski sovjetski poslanik, je
opisal v arhivu ruskega poslanika
v Parizu tajni pakt, katerega
sta sklenili leta 1916, tedanja
Briandova vlada in carska vlada
Rusije glede razdelitve turškega
teritorija. Dokument je avtentičen
in postavlja Francijo v zelo alabo-
vno pozicijo v Angliji, katera menda
ni bila konsultirana pri tem paktu.
Krasin je poslal dokument v
Moskvo.

KADAR JE SIROMAŠEN DE-
LAVEC V KLEŠOAH.

Topeka, Kans. — Harold Fiske,
poljedelski delavec in član I. W.
W., je bil v mesecu septembra le-
ta 1923 obsojen po postavi proti
kriminalnemu sindikalizmu. Uni-
ja za ameriške civilne svobod-
nosti se je potegnila za tega delav-
ca in je vložila priziv na najvišje
sodišče. Najvišje sodišče smatra
zakon ustavnim z odlokom, a ka-
terim odreka Fisku priziv. Sodi-
šče meni, da so kršene pravice do
svobode govora, ako zakon kaznu-
je zagovarjanje sile za izpremem-
bo vlade.

Obtožene je povdarjal, da so
bile tiskovine zaplenjene na ne-
zakonit način, sodišče pa odgo-
rja, da predmeti ne postanejo
nedopustni kot dokaz, ako so bili
dobitni na napaden način.

Vložila se bo peticijska, da se Fi-
skejeva obravnava vrši še enkrat,
ker je bil Fiske član organizaci-
je I. W. W., ki ne priporoča sile.
Fiskeja so aretirali v mesecu
septembra leta 1923 in ga obtožili,
da je kršil kansaški protisindikaliz-
mični zakon, ker je nabiral člane
organizacije I. W. W. Nabiral
je člane v okraju Reno, sodili in
obdoli so ga pa v okraju Rice.
Unija za ameriške civilne svobod-
nosti izjavlja, da je "tehnično ne-
zakon obravnava". Fiske je bil
slojen samo zaradi tega, ker je
bil član organizacije I. W. W.

Unija za ameriške civilne svobod-
nosti izjavlja, da je v Kans-
as, da je prosi za pome-
nitno gubernerja, ako je bil
obsojen, da je kršil zakon
proti kriminalnemu sindikalizmu. Ob-
tožba je bila na več kot štirinajst let
in njegov zločin je obstal v
tem, da je bil član organizacije I.
W. W. Unija za ameriške civilne
svobodnosti bo zanj vložila proš-
bo za pomilostenje na gubern-
erja.

"Izgred" v Moskvi zanikani.

Berlin, 22. dec. — Tukajšnji
sovjetski poslanik Kretinski zani-
ka vesti o "velikih, krvavih
izgredih" v Moskvi in drugih ru-
skih mestih med pristajali Trocki-
ja in Zvezjeva, v katerih je bilo
stevilo mož ubitih. — Vesti
iz Bukareste in se naglo
povečuje po vseh Evropi. Kretin-
ski pravi, da ni bilo nobenih iz-
gredov.

DVA DVAKA STA SE TAJNO
POROČILA.

Zaradi tega "strašnega greha"
sta bila izključena iz teološke
šole.

Greeley, Colo. — George W.
Scarborough iz Elmira, N. Y., in
Paul Fish iz Elizabetha, N. J., sta
študirala na St. Johnovem učili-
šču biblijo, da postaneta protes-
tantovska duhovna. Poročila sta
se a domačinkama, ne da bi preje
vprašala za dovoljenje pri učil-
šnem dekanu. Dr. B. Bonnell,
dekan tukajšnjega seminarja epi-
skopalne cerkve, se je seveda ta-
ko razjezil zaradi tega "greha",
da sta bila dijaka izobčena iz šole.
Prvi je poročil mlas. Nadina
Pattersonova, študentka na trgov-
ski šoli, drugi pa mlas. Ernestine
Schletterjevo, dijakinja na učitel-
ski.

DELAVSKA BANKA V NEW
YORKU USPEH.

New York, N. Y. — Federacij-
ska banka v New Yorku, delav-
sko podjetje, se je po svojem 18-
mesečnem obstanku izkazala kot
velik uspeh. Izplačala bo po dva
odstotka dividende za četrtletje,
ki konča s mesecem decembrom.
Banka je napravila toliko dobič-
ka, da so bili v tem kratkem času
kriti vsi ustanovni troški. Njen
dobiček znaša 14 odstotkov. U-
stanovljena je bila z glavnico pol
milijona dolarjev. Zdaj ima pod-
jetje za \$7,500,000 vlog. Vlagate-
ljem plačuje po štiri do sto obre-
sti.

GREEN JE SUHAČ.

New York, N. Y. — Nekaj raz-
like je le med pokojnim Gompers-
om in Greenom, novim predsed-
nikom Ameriške delavske federa-
cije.

Green je prohibicionist, dočim
se je Gompers vedno tepel za
lahka vina in piva. Green tudi ne
kadil, medtem ko je Gompers
vedno imel cigaro v ustih.

Se ena razlika: Green ni član
"Ameriške civilne zveze", v ka-
teri se je Gompers tako rad kri-
vil. Green pravi, da ne mara biti
v tej zvezi.

SESTRADANI RAJCI PRIHA-
JAJO V MESTO.

Sterling, Ill. — Sestradini rajci
z farme sodnika I. L. Weaverja
so se ponoči priključili v mesto in
so pričeli glodati božična drevesa,
ko so jih trgovci pustili zunaj pred
svojimi trgovinami. Policija je
odgnala valjive glodavce.

OBTOŽEN, DA JE USTRELIL
SVOJO ŽENO.

Pittsburgh, Pa. — Karl Gregor
iz McKees Rocks je bil aretiran
20. t. m. na obtožbo, da je ustrelil
svojo ženo. On pravi, da se je
žena sama ustrelila po nesreči,
toda policija trdi, da je žena pred
smrtjo izpovedala, da je Gregor
streljal.

Francoski fašisti napovedali boj
Herriotu.

Paris, 22. dec. — Francoska fa-
šistična stranka, ki sliči na imo
"Narodna republikanska liga",
je včeraj začela svoje gibanje v
Epinalu. Maginot, bivši vojni mi-
nister v Polinearjevi vladi, je na
shodu silovito napadel Herriota.
Rekel je, da Herriot ponižuje
Francijo vsled izpraznitve Poru-
ja in priznanja sovjetske vlade.
Fašiste najbolj jezi priznanje sov-
jetov.

Ibanez posvan na dvoboj.

Madrid, Španija, 22. dec. — Be-
nigna Varela, direktor monarhi-
stičnega lista "Monar Quia", je
včeraj objavil odprto pismo v
širih jezikih na Vincente Blasco
Ibaneza, katerega poziva na dvo-
boj radi njegovih napadov na
španskega kralja in propagande
za špansko republiko. Varela im-
enuje v pismu Ibaneza izdajalec,
strahopetec, profitarja, gobezda-
ča itd. In pravi, da pojde v Paris
in udari Ibaneza s pestjo v obraz,
kjer koli ga sreča.

Estonija ustrelila še 10 komu-
nistov.

Reval, Estonija, 22. dec. — Voj-
no sodišče je obsodilo na smrt še
deset komunistov, ki so bili zaple-
teni v revolucijo 1. decembra. Ob-
sodba se je izvršila takoj. Do dan-
es je bilo eksekutiranih 45 komu-
nistov.

Calles prepovedal posojilo.

Mexico City, 22. dec. — Pred-
sednik Calles je ustavil posojanje
za posojilo v višini 50,000,000 iz
Wall Streets.

SERIF TOŽEN ZARADI DEPO-
ZITIJ STAVKARJEV.

Seattle, Wash. — Proti C. R.
Connu, serifu okraja Skagit, je
bila vložena tožba zaradi napada,
napačnega aretiranja in uječenja,
ker je dne 10. novembra t. l. s si-
lo izgnal več kot sto stavkarjev,
ki so delali pri hidro-napravi.
Stavkarje so naložili na tovorna
avtomobile in jih odpeljali v o-
kraj Snohomish. Neki sirov depu-
tij je udaril nekoga starega stav-
karja s puškinim kopitom po glavi.
Delavci so morali odvzeti v
bolnišnico. Drugi stavkarji so bili
tudi ranjeni.

Stavka je bila odrejena zaradi
slabe mezd. Serif je kot kakšen
oar zapovedal stavkarjem, da ne
smejo razpostaviti stavkovnih
straž ob mostu reke Baker. Stav-
karji so tudi zahtevali, da se iz-
puste vsi politični jetniki na pae-
lišenem obrežju.

V CHICAGU SE ZOPET STR-
LJAJO ITALIJANI.

Chicago, Ill. — Pri Italijanih
velja krvna osveta tudi v Chica-
gu, zato se vedno alihi in njih ko-
lonije o umorih in pobojih. Vče-
ra so zopet ustrelili dva, kar je
baje posledica maščevanja sorod-
nikov pred kratkem ubitega Itali-
jana. Ustreljena sta dva mlade-
niša.

Afera generala
Italo Balba.

Politični dogodki, ki se pravkar
odigravajo v Italiji, bodo nedvom-
no izvali dalekosežno odločitev.
Odkar je omajala temelje fašis-
tične stranke zadeva Matteotti,
še ni bilo v Italiji tako velikega
skandal kot se je pojavil te dni
in katerega glavna oseba je od-
stopilvi fašistični milični general
Italo Balbo.

Pred par tedni so praznovali v
ferarskem okrožju obletnico smi-
ti župnika dona Minzonija, kate-
rega so lani fašisti tako prepleli
z gorjaci, da je na posledicah
zadobljenih ran umrl. Policija je
zaman iskala krivce. Bilo pa je
popolnoma jasno, da je bil umorje-
nec žrtve fašistovske osvete. Don
Minzoni je bil spreten organizator
kulturnih katoliških društev
ter je bil med vojno tudi vri vo-
jak v italijanski armadi. Njegov-
vim nasprotnikom so bile bodeč
trn v oči Minzonijeve mladins-
ke organizacije po vzoru skav-
tov. Ker je po Minzonijeve kri-
la prehal mladi svet kar trumo-
ma, so imele fašistovske organiza-
cije jako težavno stališče. Napo-
sled so se fašisti nad župnikom
maščevali z brahjalno silo.

List "La voce repubblicana" je
nato iznesel značilna dejstva ter
je obtožil generala Balba, vrhov-
nega poveljnika fašistovske mili-
cie, direktne sokrivde na tem umo-
ru. Balbo se je hotel oprati pred
javnostjo in je proti listu vložil
tožbo. Stvar je tako prišla pred
sodišče in pred stolom pravice se
je pokazala zadeva v popolnoma
novi luči.

Fašistovski nasprotniki so pred-
ložili sodnemu dvoru pismo ge-
nerala Balba, katerega je pisal ge-
neral ferarski fašistovski organi-
zaciji. To pismo je bilo nekakšna
vrsta "ukaz", ki je obsegal na-
vodila, kako je postopati proti ne-
prijeteljem fašistovske misli. Po-
licijska je dobila nalog, da mora
redno vsak teden vsaj po enkrat
poto ali ono pretvezo poloviti
nasprotnike fašizma, zapreti jih za
nekoliko ur in če je le mogoče
predati batine. Tiste pa, ki so bi-
li posebno opasni fašistovskemu
gibanju in ki bi utegnili Musso-
linijev pokret kompromitirati, je
ukazal general opraviti s tega sve-
ta v kraljestvo molčečih sen.

Predložitev in objava tega pi-
sma je povzročila v Italiji velikans-
ko senzacijo. General Balbo, ki
je prišel pred sodišče, da bi se
branil, je moral priznati avtenti-
čnost pisma; izgovarjal pa se
je, da ga je sestavil v razburjeno-
sti in da ga je napisal s posebnim
ozirom na prekaran položaj fašiz-
ma v ferarskem okrožju. Balbovo
pismo je bilo fašistovskim izziva-
čem migljaj, navodilo in ukaz, da
je treba dona Minzonija ubiti. To
se je po predpisih zgodilo.

General Balbo se kljub govori-
niški spretnosti ni mogel opravi-
čiti pred sodiščem in posledica
njegove blamaze je bila ostavka
na mesto miličnega poveljnika. O-
pozicijski tisk podčrtava to
dejstvo z debelimi dokazi manj-
vrednosti fašizma in opozarja na
protinaraven razvoj kariere mlade-
ga generala, ki je odšel v svet-
ovno vojno kot mlad pravnik,
dosegel čin poročnika ter je radi
svojega velikega prijateljstva z

Mussolinijem še ne 33 let star, do-
segel čin fašistovskega generala.
Kakor je Balbo naglo prišel kviš-
ku, tako je tudi hitro telebnil s
visokega na zemljo. Opozicijski
listi amatrsko Balbovo afero za
usoden znak pogina fašistovskega
režima ter zahtevajo, da se poleg
kompromitiranega življenja tudi
duševni oči in vodja fašizma, mi-
nistrski predsednik Mussolini.

Kaj pa z Egiptom?

(Piše Scott Nearing za Feder.
Press.)

Egipt je potreben interesom
angleškega imperija. Samo ti in-
teresi pridejo v poštev in Egipt
naj služi njim kakor služi Sudan,
pa bo vse v redu — zanje.

Vojna leta so minila. Obljube,
ki so bile potrebne leta 1914, da
se "inferijorna ljudstva" pripe-
ljejo k demokraciji in samoodlo-
čevanju, niso več potrebne. Impe-
rializem je vrzel proč lahko-
liberalno masko in sega po orožju
izsiljevanja in brutalnega zatira-
nja. Predvsem je padel po Egiptu.

Sir Lee Staek, vrhovni vodja
armade v Egiptu, je bil umorjen
na cesti Kaira po nekem Egiptan-
cu. Prvo je angleška vlada za-
htevala zagovor, karnovanje mo-
rilev in odškodnino 500,000 ster-
lingov. To bi Egiptanci še lahko
sprejeli, če bi ne bilo zraven tu-
di zahtev, med katerimi so bile
tri nemogoče za egiptanske vla-
de: "Od adaj naprej naj se pre-
pove in korenito zatre vsaka ljud-
ska politična demonstracija"; v
24 urah bi morali vsi egiptanski
častniki in armada izprazniti Su-
dan in se odreči vsaki opoziciji
napram angleškim željam z ozi-
rom na protekcijo za varovanje
tujih interesov v Egiptu. Dalje je
angleška vlada tudi zahtevala, da
Egipt da Angliji pravico odloče-
vati radi angleške politike v E-
giptu ter pri nastavljanju angle-
ških uradnikov.

Zakaj hočejo Angliji svobodno
roko v Sudanu? Pod pogodbo od
19. januarja 1899 je bil Sudan
upravljan skupno po angleških in
egiptanskih uradnikih. Otvoritev
železnice proge med Port Sai-
dom in Gezira distriktom omo-
goča Angličem poceni odpredm-
ti od tam bombaž. Če bi pa doti-
ni bombaž šel skozi Egipt, bi bil
podvržen egiptanskemu upravlja-
nju. Se bolj važno je, da
mora voda, s katero se namakajo
bombažne plantaže, priteči po Ni-
lu. Če je dovolj vode, je mogoče
v Gezira distriktu v Egiptu pro-
ducirati 100,000 bal prvovrstnega
egiptanskega bombaža, ampak to
je mogoče samo narediti s pomo-
čjo vode, katere se vzame Egipt-
čanom, da jim potem primanjka
voda za namakanje v dolnjih po-
krajinah Nila.

Sudan obsega toliko zemlje kot
tretjina Združenih držav, a pre-
bivalstvo ima le 6,000,000. Prebi-
valstvo te dežele lahko naraste in
vrednost zemlje se povzra s po-
močjo vode iz Nila. V tem so tu-
di interesi, zakaj hočejo Angliji
izgnati Egiptance iz Sudana in po-
tem pa podjarmiti še Egipt.

O egiptanskim usodi je povedal
prav resnično povedal lord Cur-
zon v svoji noti 15. marea 1922.
Naznanil je angleški protektorat
nad Egiptom: "Vlada njegovega
veličanstva smo odločili na pro-
tektorat z deklaracijo, po kateri
priznavamo Egipt kot neodvisno
suvereno državo, dočim si prid-
ržujemo za bodoče pogodbe med E-
giptom in nami gotove pravice,
v katerih so posebno zapopadani in-
teresi angleškega imperija." No-
ta se nadaljuje: "Dobroti in in-
tegriteta Egipta sta potrebna za
mir in varnost angleškega impe-
rija, kateri bo v svojem interesu
vedno odbrževal posebne odnoše-
je z Egiptom." Radi posebnih in-
teresov: "Vlada njegovega veli-
čanstva smatramo te interese živ-
ljenjsko potrebne za angleški im-
perij in ne bomo dovolili, da bi o
njih odločevala kaka druga sila."

Kdaj je bila teorija o moder-
nem imperializmu bolj perfektno
izražena?

Ustava iz leta 1923 je bila jam-
čena v času, ko je nacionalistično
gibanje pod vodstvom Zaglula
paše bilo na svojem višku in ko
se je zagnal ves imperij radi
splošnega klisa ljudstev, ki so s
vso agonijo dala dušek svojim šu-
stvom, da se opreste od imperija.
Čas pa je minil. Imperij se je po-
pet popravil in prišel k sebi, E-
giptanci pa kakor mnoga druga
ljudstva pa so izgubili akoni ogro-
men politični imperij.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Bishop, Pa. — Vaša kritika ne
more v list brez podpisa. — Po-
zdrav

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657-89 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907.
v državi Illinois.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESEK:
Predsednik Vincent Calcar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišnice oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, uredba glasila John Kavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:
John Underwood, predsednik, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill., Martin Zelenhiser, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, 2408 S. Hamilton Ave., Chicago, Ill., John Turley, Box 22, Strabana, Pa., John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

SOLNISKI ODESEK:
Blas Novak, predsednik, 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosio, Box 286, Moon, Run, Pa., John Grotz, 14821 Popper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Sulik, Box 104, Gross, Kans., za jugozahod: Max Mara, Box 166, Suhl, Minn., za severozahod: Mike Zugel, 8423 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbori:
Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 56th St., Chicago, Ill., Frank Samrah, 2817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Shitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združitelni odbori:
Predsednik: Frank Albi, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., John Oren, 3639 W. 28th St., Chicago, Ill., Joe Shuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O. POZOR! — Korespondenca s gl. uredništvi, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. uredništva se posiljujejo Predsedniku B. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNISCHE PODPORE SE NASLOVE: Bolnišnica tajništvo B. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. uredništva, pošiljajo v listnico vabice se pošiljujejo Tajniku B. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V EVE I Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljujejo na naslov: Blagajništvo B. N. P. J., 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse prišleke glede posiljevanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljujejo Frank Zaltu, predsedniku našega odbora, signat naslov je spodaj.

Vsi prisilji na gl. porotni odesek se naj pošiljujejo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, naročila in spisi vse kar je v zvezi s glasilom, naj se pošiljujejo na naslov: "Prosveta", 2657-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

S polja vede.

Prevarjanje elektrike v petrolej.

Gonilna sila igra v modernem življenju vedno večjo vlogo. Nje razvoj je tolikšen, da se že račun-
na s skorajšnjim izčrpanjem vi-
rov, iz katerih smo navajeni do-
bivati za produkte potrebne ka-
lorije. Premogovniki ne bodo
trajali vedno in petrolejski vre-
lo, vsaj oni, ki jih sedaj izrablja-
mo, bodo čez gotovo število let
prenehali.

Zato se vsa pozornost obrača
na elektriko, katero nam lahko
zastonj in v veliki meri dobavlj-
je vodopadi. Velikanski projek-
ti se delajo povsod in ni je po-
krajine, kjer bi ne hoteli ustve-
ti elektrike v hise in tovarne. V
Franciji so začeli celo izrabljati
plimo in oaseko za proizvajanje
elektrike.

Čez nekaj let bodo imeli na de-
šli elektriko in vsakdo bo imel
na razpolago gonilno silo, tuč in
kurjavo.

Vsi ti načrti so prav lepi, toda
na žalost so zaenkrat večinoma
samo načrti.

Če si jih ogledamo malo bližje
in jih hočemo uresničiti, pa zapa-
simo, da ne gre vse tako gladko,
in da je "beli premog" ki ga na
videz dobivamo zastonj a pomo-
jo vodnega pada, zelo drag, celo
dražji kot elektrika, ki jo proiz-
vajajo parni stroji. O tem se na-
vadno ne govori v javnosti, da se
ne preplašijo oni, ki polagajo vse
upe na elektriko, toda to je res-
nica!

V istini je gradnja hidroelek-
trične centrale mnogo težavnejša
kot termoelektrične centrale.

Francoski izvedenci so za Fran-
cijo napravili sledeči proračun:
Cena prve presega ceno druge za
4000 frankov na kilowatt, kar je
minimum. Instalacija bi torej
stala 400 frankov na leto in na
kilowatt. Če se tok uporablja
normalno 3000 ur na leto, kar je
maksimum, velja torej vsaka ki-
lowatt-ura, računana po sami in-
stalaciji, 0,133 frankov.

Termo-električna centrala pa
rabi 0,650 kg premoga na kilo-
watt-uro, ki stane torej 0,065
franka, če se računa cena premo-
ga 100 frankov tona.

Če se pa računa, da je treba za
prekodelne "centrale" transport-
ne proge za visoko napeto tokove
s transformatorji, pride totalna
cena danes na 10,000 frankov na
kilowatt, instalirani v centrali.

Druge neugodnost je neredna
uporaba toka: medtem ko vodni
pad deluje 24 ur na dan, se tok
uporablja samo 8 ur. Uporaba
tudi ni enaka v vseh letnih časih
in moč vodopada se spreminja z
ozirom na padavino in sušo.

Uporaba elektrike za železnice
bi deloma služila kot regulator,
pri tem je pa seveda jemati v o-
zir, da vozi ponosi manj vlakov
kot podnevi in da bi taka instal-
acija stala vsote, ki bi jih bilo tež-
ko natančneje preračunati.

Vzemimo pa, da se elektrika-
cijski načrti poročajo, potem bo

pa kljub temu še vedno potreben
petrolej za kurivo avtomobilov,
avijonov in ladij, ki jih šenajo
motorji in katerih številno vedno
narašča. Treba bo torej kljub e-
lektrifikaciji rešiti vprašanje go-
nilne sile motorjev.

In ravno sedaj je pa to vpraša-
nje tudi v stadiju rešitve, in alor
na zelo enostaven način. Gre za
to, da se s pomočjo že obstoječih
hidro-električnih central izdeluje
sintetični vodik, kar ni niti tako
težavno, in da se s pomočjo tega
vodka obdeluje premog pod pri-
tliskom 200 atmosfer. Tako na-
stane gorljiva tekočina, podobna
ameriškem petroleju.

To je nova, zelo važna franco-
ska iznajdba. Računajo, da bi
stal sintetični petrolej, ki bi ga
dobil na ta novi način, manj kot
500 frankov tona, morda celo sa-
mo 250 frankov. Cena konjske
sile, ki bi jo proizvajal motor, ka-
tere bi gnalo to novo kurivo, bi
bila 0,05 do 0,10 franka, to je na-
ravnost smešna v primeri s dana-
šnjim benzinom.

Glavne prednosti te nove izra-
be hidro-električnih central bi bi-
le: odpad napeljav in regular-
nost uporabe toka, dve bremen-
i, ki obtežujeta splošno elektrifika-
cijo.

Gonilna sila bi se lahko tako
kamorkoli razdeljevala po zelo
nizki ceni v steklenih in sodih
in bi se po potrebi apet dala spre-
meniti potom motorjev v elektriko.

Zgodilo bi se torej nekaj do se-
daj nemogočega, da se namreč e-
lektrika pod obliko petroleja upo-
rablja za kurivo avtomobilnih in
avijonskih motorjev.

Razven te iznajdbe se je pa
Francozom posrečilo, spremeniti
katerokoli masi v petrolej, tako
da se človeštvo ni več bati, če en-
krat usahnejo naravni petrolejski
vrelci: petrolej se bo v najkraj-
šem času že izdeloval v tovarnah
in vprašanje kuriva motorjev je

Moq naslov 30.....